

BANKACILIK SEKTÖRÜ

Yapısal Özellikler: 2017'nin son günü sektöre katılan ICBC'den bu yana 13'ü kalkınma ve yatırım bankası, 34'ü mevduat bankası ve 6 katılım bankası olmak üzere toplam 53 banka faaliyet göstermektedir. Bankasya ve Adabank bu 53 banka arasında görüldüğünden, esasında faaliyet gösteren 51 banka mevcuttur. Büyük bankaların hakim olduğu bir yapı çok uzun yıllardır süregelmektedir. Katılım bankaları hariç en büyük 12 banka toplam varlıkların %90'ına, toplam kredilerin %91'ine ve toplam mevduatın %93'üne sahiptir. 2019 yılında bu yapıdaki temel değişiklik, kamu bankalarının sektörde daha büyük bir paya ulaşmaları ve katılım bankalarının büyüme trendinin sürmesidir.

Şube ve İstihdam: 2015 yılından bu yana bankalarımız bir yandan şube sayılarını azaltmakta, bir yandan da personel sayılarında tasarruf yapmaktadırlar. Bankalarda istihdam 2019 yılında 3.476 kişi, son dört yılda toplam 12.368 kişi (%6) azalmıştır. Şube sayısı paralel bir şekilde azalmaktadır. 2019'da 255 şube kapatan bankalar, 2014'ten bu yana toplam 1024 şube kapatmışlardır. Teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda bu trendin devam etmesi beklenmektedir.

Büyüme: 2019 yılında sektörün toplam aktifleri %16,2, toplam mevduatı %26,1, kredileri ise %10,9 büyüme göstermiştir. Bu oranları aynı yılın enflasyon verileri ile (TÜFE: %11,8) kıyasladığımızda kredilerde reel olarak daralma olduğu açıktır. Esasında ABD Doları bazında incelendiğinde de son üç yıldır sektör küçülmektedir. Toplam krediler 2017-2019 arasında 556,0 milyar dolardan 448,0 milyar dolara düşmüş, devalüasyonun etkisiyle 2018 yılındaki %14,8 küçülmeden sonra, 2019'da küçülme %1,5 olarak gerçekleşmiştir. Toplam aktifler ise aynı dönemde 863,0 milyar dolardan 758,0 milyar dolara inmiştir.

Kamu Bankaları: Bankacılık sektöründe büyüme kamu bankalarından kaynaklanmıştır. Kamu bankalarının son üç yıldır her alanda sektör ortalamalarının oldukça üzerinde büyümesi sonucunda sektörde payları artmaya devam etmiştir. 2019 sonunda BDDK'nın verilerine göre toplam bankacılık sektöründe kamu bankalarının aktif payı %41'e ulaşmıştır. Bu hesaplamada kamuya ait katılım bankalarının da kamu bankaları grubuna dahil edildikleri düşünülmektedir. 2019 yılında sektörün mevduatı %26,1 artış gösterirken, kamu bankalarının mevduat artışı %35,6 olmuştur. Kamu bankalarının 2019'da toplam mevduattaki payları %38,3'e (2016: %34,0), kredilerdeki payları %44,8'e (2016: %35,2) ve gayri nakdi kredilerdeki payları da %41,8'e yükselmiştir.

Dış Borçlanma: 2017'den bu yana dış borçlanmalarını arttırmaları sonucunda kamu bankalarının dış borcu Türkiye'nin toplam dış borçlarının %10'una ulaşmıştır ve son iki yıldır ortalama 44,0 milyar dolar civarında seyretmektedir. 2019 yılında bir artış olmamakla birlikte Türkiye Varlık Fonu (TVF)'nun 1,0 milyar Euro borçlanması kamu finansal kuruluşları dış borçlarının payını %10'un üzerine yükseltmektedir.

Mart 2018'den bu yana özel bankalar, risk algısının artması sonucu kredilerin azalması, yatırımların duraklaması gibi nedenlerle, dış borçlarını azaltma stratejisi uygulamışlardır. Bu çerçevede 164,8 milyar dolar olan dış borçları, Eylül 2019 tarihinde 126,3 milyar dolara düşmüştür. Diğer taraftan, 2018 yılının ortasından itibaren reel sektör firmalarının dış borç stoku içindeki payı ise artmaya başlamıştır. Eylül 2019 itibarıyla özel firmaların 157,0 milyar dolar olan dış borçları, 433,9 milyar dolar toplam borcumuzun %36,2'sini oluşturmaktadır ki bu özel bankaların (iştirakleri banka dışı finansal kuruluşlar dahil) %29'luk payının üzerindedir.

Katılım Bankaları: İslami kurallara göre faaliyet gösteren katılım bankacılığı ise, 2018 yılında %29 büyüme gösterdikten sonra 2019 yılında da %37,5 büyüyerek aktif payını %6,3'e yükseltmiştir. Toplam mevduatta payı %6,7'den %8,4'e, toplam kredilerde payı %6,0'ya yükselmiştir. Şube sayısı 54 artarak 1179'a ulaşmış, personel sayısında da 386 kişi artış olmuştur. 2013 yılında Bank Asya'nın kapatılması ile daralan sektöre 2015 yılında Ziraat

BANKACILIK SEKTÖRÜ

Katılım, 2016 yılında Vakıf Katılım ve 2018 yılında da Türkiye Emlak Katılım'ın dahil olması sonucu sektörün büyümesi tekrar ivme kazanmıştır. Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB)'nin Ocak 2020 sunumunda en çok dikkati çeken gelişme Emlak Katılım hariç diğer beş bankanın 2019 yılında toplam 40,5 milyar TL (2018: 20,5 milyar TL) sukuk ihracı gerçekleştirmiş olmalarıdır.

Kredi Türlerinin Dağılımı: Toplam krediler içinde ticari ve kurumsal kredilerin payı %55, KOBİ kredilerinin %23, kredi kartları dahil tüketici kredilerinin %22'dir. Bu dağılım uzun yıllardır oldukça istikrarlı seyretmektedir. Ancak son iki yılda KOBİ kredilerinin payı %25'ten %23'e düşerken, tüketici kredilerinin payı %20'den %22'ye yükselmiştir. %10'un üzerinde TGA oranına sahip olan KOBİ'ler bankalar tarafından daha riskli görüldüğünden ekonomik konjonktürdeki dalgalanmaların yüksek olduğu son iki yılda ihtiyaç kredilerine yönelmişlerdir. Üç ayrı segmentte değerlendirilen KOBİ kredileri; orta büyüklükteki işletmeler, küçük işletmeler ve mikro işletmeler olarak sırasıyla %40, %31 ve %29 paylara sahiptirler.

Kredilerin Sektörel Dağılımı: Kredilerde en yüksek pay imalat sanayindedir (%20'ye yakın). Toptan ve perakende ticaret %12,5 payla ikinci büyük sektördür. 2016 yılı ile kıyaslandığında gerek enerji sektörü gerekse inşaat sektörü kredileri nominal olarak artarken, bir yandan da payları yükselmiştir. GSMH verileri inşaat sektöründe 2018'in ikinci çeyreğinden itibaren sürekli küçülme gösterirken, kredilerinin azalmaması ve halen %8,7 paya sahip olması, önemli ölçüde yeniden yapılandırma olduğuna işaret etmektedir. Risk Merkezi verileri, inşaat sektörü TGA oranının %10,8 olduğunu ve toplam TGA'lar içinde %16,7 paya sahip olduğunu göstermektedir. Toplam kredilerde %7'nin üzerinde payı olan enerji sektöründe de nominal olarak krediler artmaya devam etmektedir. Yeni yatırımlar olmakla birlikte, enerji sektöründe YP kredilerin payının oldukça yüksek olması nedeniyle kur artışlarının etkisi yüksek olmaktadır. Ayrıca bu sektörde 4,9 milyar TL'lik bir borç yapılandırması olduğu Türkiye Bankalar Birliği (TBB) raporlarında görülmektedir. Diğer taraftan, BDDK verilerine göre enerjide 2019 yılında TGA hacmi 3,3 milyar TL'den 13,7 milyar TL'ye yükselmiştir. Bu faktörler dikkate alındığında sektörel dağılım bize ne gerçek kredi talebini ne de bankaların tercihlerini yansıtmamaktadır.

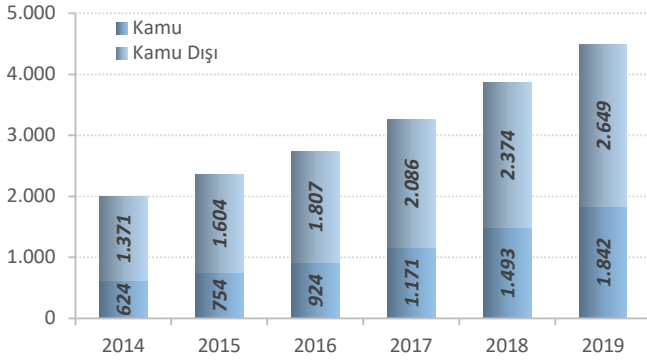
Karlılık: 2018 yılında sektörün 54,1 milyar TL olan net karı, 2019 yılında 49,2 milyar TL'ye (%9,0) düşmüştür. 2016 yılından beri düşme eğilimi gösteren ROA ve ROE oranlarında da düşme devam etmiştir. 2019 yılında, karlılığın düşmesinde en önemli etken bankaların daha çok karşılık ayırmak zorunda kalmış olmalarıdır. TGA'ların artması sonucunda TGA'lara ayrılan karşılıkların %60,6'ya yükselmesi, net faiz gelirlerinin, provizyon sonrası %4,7 düşmesine neden olmuştur. 21,3 milyar TL daha fazla karşılık ayrılması sonucunda düşen net faiz gelirleri, esasında faiz dışı gelirlerde (komisyon ve ücret gibi) 28,2 milyar TL (%37) artış sağlanarak fazlası ile telafi edilmiştir. Hatta 2018 yılındaki 40,9 milyarlık kambiyo zararı 5,5 milyar TL'ye düşürülmüştür. Ancak bu arada, karlılığın düşmesine yol açan bir diğer kalem sermaye piyasası işlemleri, bir önceki yıl 29,3 milyar TL gelir getirirken (türev ürünlerden kaynaklanan) 2019 yılında 17,5 milyar TL zarara neden olmuştur.

Sermaye: Son iki yıl özkaynakların toplam varlıklara oranı %11'in altına düşmüştür. Sermaye yeterlilik oranının (CAR) ise %18,4 gibi oldukça yüksek olduğu ve son üç yıldır arttığı (2016: %15,6) görülmektedir.

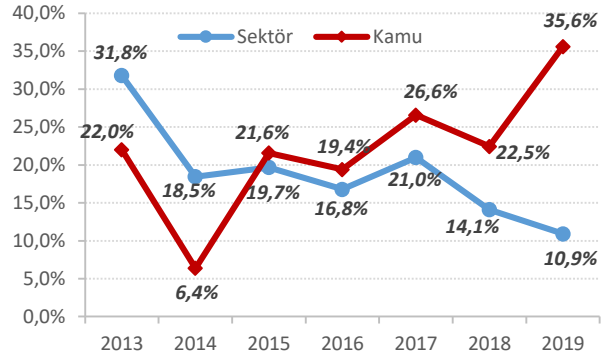
Tahsili Gecikmiş Alacaklar (TGA): Sektörün TGA oranı son iki dönemdir hızla artmaktadır. 2019 yıl sonunda son 10 yılın en yüksek seviyesi olan %5,36 TGA oranı, 2008 yılı krizi sonucu oluşan TGA oranını aşmıştır. İlaveten yakın izlemedeki kredilerin yüksek seviyede olduğu bilinmektedir. Yakın izlemedeki kredilerin TGA'ya dönüşmesi muhtemel kısımları da düşünüldüğünde mevcut ekonomik konjonktürün etkilerinin çok önemli bir boyuta ulaştığı görülmektedir.

BANKACILIK SEKTÖRÜ

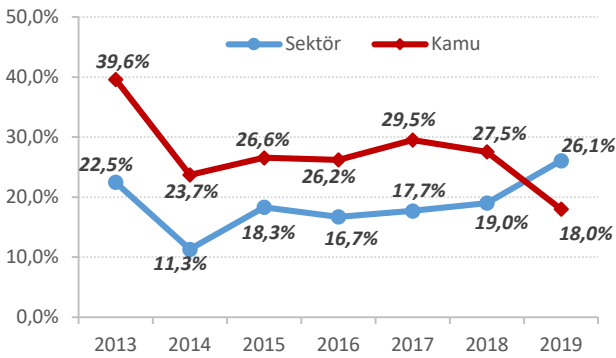
Şekil 1- Aktif Büyüme (Milyar TL)

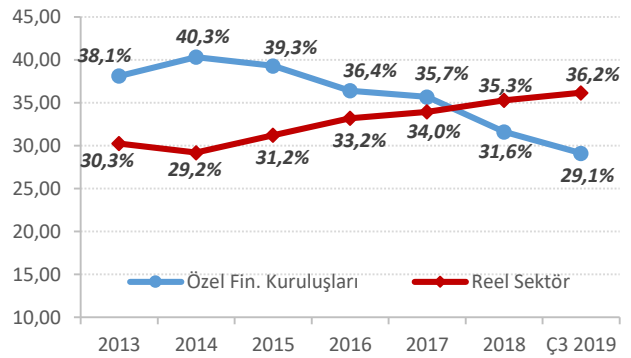
Şekil 2- Krediler Büyüme (%)

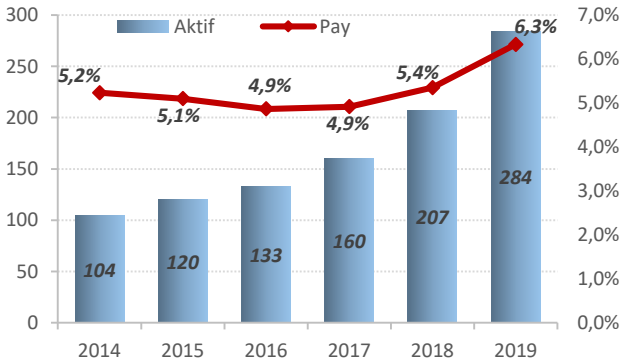
Şekil 3- Mevduat Büyüme (%)

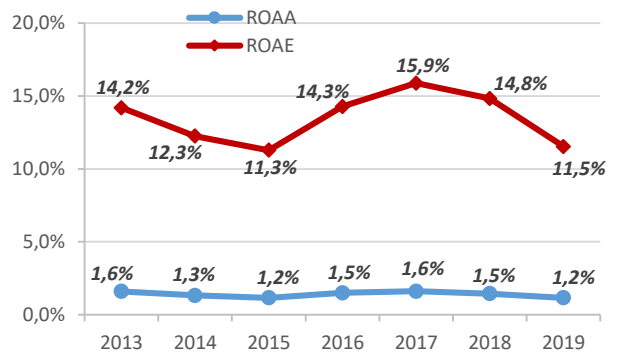
Şekil 4- Dış Borç Oran (%)

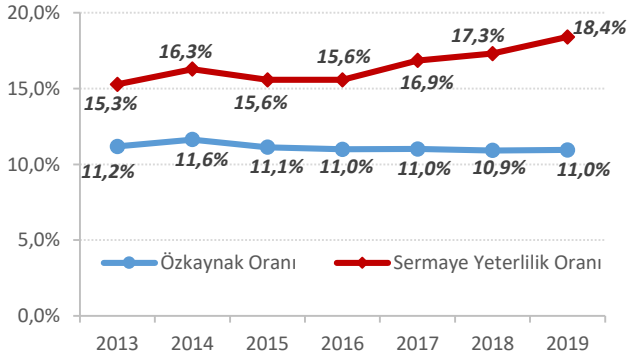
Şekil 5- Katılım Bankaları, Milyar TL

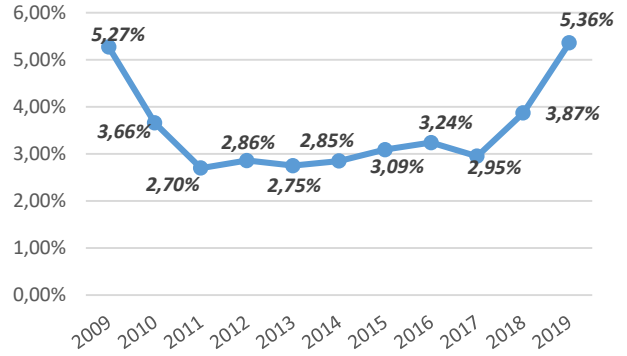
Şekil 6-ROAA ve ROAE

Şekil 7-Özkaynak ve Sermaye Yeterlilik Oranı

Şekil 8-TGA Oranı

Seçilmiş Göstergeler (Kaynak:BDDK - Veriler 20 Şubat 2020 tarihinde indirilmiştir)

	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam Varlıklar (Milyon TL)	2.357.432	2.731.037	3.257.842	3.867.426	4.491.090
Yıllık Değişim (%)	18,2	15,8	19,3	18,7	16,2
Toplam Varlıklar (Milyon USD)	722.919	778.344	862.752	734.839	756.036
<u>Toplam Krediler (Milyon TL)</u>	<u>1.531.728</u>	<u>1.791.668</u>	<u>2.161.200</u>	<u>2.489.629</u>	<u>2.805.219</u>
Ticari Krediler	758.433	951.352	1.159.671	1.374.154	1.605.465
KOBİ Kredileri	388.749	420.539	513.222	611.342	615.360
Tüketici Kredileri	305.844	337.393	397.206	399.347	466.498
Kredi Kartları	78.702	82.384	91.101	104.786	117.896
Ticari Krediler (%) Pay	49,51	53,10	53,66	55,20	57,23
KOBİ Kredileri (%) Pay	25,38	23,47	23,75	24,56	21,94
Tüketici Kredileri (%) Pay	19,97	18,83	18,38	16,04	16,63
Kredi Kartları (%) Pay	5,14	4,60	4,22	4,21	4,20
Toplam Krediler (Milyon USD)	512.094	494.529	555.808	455.076	448.455
YP Krediler/TL Krediler (%)	31,7	32,6	39,9	39,9	38,2
Krediler/Toplam Varlıklar (%)	63,0	64,5	64,4	61,9	59,1
TGA Karşılıkları (Milyon TL)	15.787	21.482	19.788	35.213	56.539
TGA Oranı (%)	3,10	3,24	2,95	3,87	5,37
TGA Karşılıkları (%)	74,59	77,43	79,31	68,34	65,13
<u>Mevduat</u>					
Toplam Mevduat (Milyon TL)	1.244.865	1.453.192	1.710.831	2.035.875	2.566.742
Yıllık Değişim (%)	18,2	15,8	18,3	18,7	16,9
Mevduat (Milyon USD)	429.583	414.644	453.437	387.064	433.634
TL Mevduat (TL) Yıllık Değişim (%)	15,0	11,6	25,0	1,7	14,1
YP Mevduat/Toplam Mevduat (%)	42,6	41,9	44,2	41,8	51,0
YP Mevduat (\$) Yıllık Değişim	6,6	5,6	5,4	0,3	-5,8
<u>Sermaye</u>					
CAR Oranı (%)	15,57	15,57	16,85	17,3	18,43
Serbest Sermaye Oranı (%)	77,6	77,6	76,5	74,1	72,5
<u>Karlılık</u>					
Net Kar (Milyon TL)	26.052	37.530	48.648	54.123	49.239
ROAA (%)	1,16	1,50	1,62	1,45	1,17
ROAE (%)	11,28	14,28	15,88	14,83	11,53
3-aylık Mevduat Faiz Oranı (%)	11,8	19,6	13,6	23,6	11,2
Hazine Tahvilleri Faiz Oranı (%)	9,5	10,1	11,4	17,5	18,3
Dış Borçlanmada Ödenen Faiz (%)	4,7	4,9	5,7	6,3	6,5
<u>Dış Borçlar (Milyon USD)*</u>					
Kamu Bankaları	31.335	36.590	41.227	43.862	44.434
Özel Bankalar	157.394	149.193	162.194	139.348	126.339
Reel Sektör	125.085	136.027	154.366	155.551	156.984

*2019 Eylül sonu

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2
Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

info@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
